

Dame med mange jern i ilden

Hun var eneste lege i 22. juli-kommisjonen, betegnes som turnusgruppens «mor» og er fylkeslege i Finnmark. Møt Karin Straume.

Fylkeslege Karin Straume og ektemann og eks-fylkeslege Eystein Straume stortrives i Vadsø. Foto Svein Brimi, Hjemmet

Karin Straume sto på kne i hagen og luket i blomsterbedet da regjeringsråden ringte og ville ha henne med i 22. juli-kommisjonen. Straume var ett av ti medlemmer i kommisjonen, og eneste lege.

– Vi måtte gjennom en voldsom runde med sjekking av habilitet for å unngå å undergrave kommisjonens konklusjoner på et senere tidspunkt. Det var viktig at alle hadde tillit til at vi var upartiske. Straume forteller at hun lærte mye om andre sektorer i samfunnet som hun ikke kjente fra før. Arbeidet i kommisjonen var interessant og lærerikt på mange måter.

– Jeg lærte mye om ledelse av måten Alexandra Bech Gjørøv ledet kommisjonen. Jeg lærte også en god del om arbeidsmetoder som jeg nå har glede av i jobben som fylkeslege. Følelsesmessig var det mange utfordringer knyttet til arbeidet. Finnmark hadde over 20 ungdommer som kom levende hjem fra Utøya, men mistet fire. Vi har ingen å miste, og fordi Finnmark var så berørt av tragedien, var det spesielt meningsfylt å være med, understreker Straume.

Hun forteller at medlemmene av kommisjonen ble ristet veldig sammen, og at hun følte et tomrom etter at arbeidet i kommisjonen var over.

Turnusveiledningens «mor»

Straume startet med gruppeveiledning for turnusleger i 1997. Det var dårlig legedekning i kommunehelsetjenesten i Finnmark, og det ble bevilget penger fra Helse- og sosialdepartementet for å gjøre noe med legedekningen i fylket. Hun var den gang veileder i allmenntjenestemedisin i Oslo og tenkte at måten de arbeidet på i de allmenntjenestemedisinske veiledningsgruppene også kunne egne seg for turnusveiledning.

– Jeg ble så ansatt i Finnmark for å gjøre noe med legedekningen der. Vi startet med grupper hvor målsettingen var å diskutere de spesielle utfordringene med å jobbe som lege på et lite sted langt fra sykehus. Vi diskuterte med hverandre og skapte faglige nettverk, forteller hun.

Mange kommuner var den gang lite stabile i forhold til antall leger i tillegg til tur-

nuslegen. Det var mange vikarer, og ikke uvanlig at turnuslegen var den som lærte opp vikaren.

– Jeg ble en støtteperson som de kunne ringe til. Etter et knapt år med ordningen, tok Helsedepartementet kontakt og ønsket å utvide turnusveiledningen til å gjelde hele Nord-Norge. Den gangen hadde Nord-Trøndelag like dårlig legedekning som Finnmark. Jeg ga derfor uttrykk for at vi kunne rigge til en veiledningsordning for hele Nord-Norge hvis vi fikk lov til å ta med Nord-Trøndelag. Vi startet så en gruppe som utviklet et program for gruppeveiledning. Etterhvert ble ordningen utvidet til å gjelde flere fylker, og fra 2004 ble ordningen landsomfattende som et tilbud i turnustjenesten, sier Straume.

God lederopplæring

– Senere har vi satt i gang akuttmedisin- og legevaktkurs for turnusleger i Finnmark. Tidligere reiste hun rundt og veiledet alle gruppene selv.

– Etter at jeg ble fylkeslege i 2006, har jeg

dessverre ikke klart å følge dette opp, sier hun. I dag er det tre allmennleger som følger opp veiledningen i hver sin del av fylket.

– På kursene i regi av Finnmark legeförening har de en sekvens som heter «Fylkeslegens time». Gjennom den føler jeg at jeg opprettholder et godt forhold til legene i fylket. Det er viktig. Vi har forskjellige roller, men samme målsetting: å skape gode tjenester for pasientene. Det er viktig at vi er medspillere og ikke motparter i det arbeidet. På disse kursene er det spesielt morsomt å se seg rundt i forsamlingen. Det er alltid flere kjente fjes å skue; leger som jeg tidligere har hatt i veiledningsgrupper, sier hun.

Hun legger til at veiledningsopplæringen i Legeföreningen har vært veldig viktig og den beste lederopplæringen hun har hatt, noe hun drar nytte av som leder i dag. Straume har sittet i fagutvalget i Allmennlegeforeningen (tidligere Allment praktiserende lægers forening – Aplf), først som medlem og så som leder.

– Den måten vi der drev fagutvikling på har jeg hatt glede av i den delen av jobben min i dag som går på utvikling av fag og tjenester, understreker hun.

«Det er en unik situasjon å se hvordan levekår og helse henger sammen, og den viktigste prediktoren for helse er faktisk utdanningsnivå»

På spørsmål om hun savner pasientkontakten etter at hun ble fylkeslege, svarer Straume at da hun begynte å jobbe med veiledning av turnusleger så savnet hun pasientene. Hun savnet også turnuslegene da hun sluttet med veiledning og begynte som «papirarbeidende» fylkeslege.

Et vidt ansvar

I dag leder hun helse- og sosialavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark. Det innebærer ansvaret for alt fra barnevern til eldreomsorg. Hun forklarer at det er mye å sette seg inn i som ikke har noe med medisin å gjøre.

– Jeg vil si det er en unik situasjon til å se hvordan levekår og helse henger sammen. Forskjellen i sykkelighet mellom Finnmark og resten av landet har skrumpet inn de siste 20 årene, men fortsatt har fylket lavest forventet levealder for menn. Det er nye utfordringer nå, for eksempel røyker flere, og det er flere overvektige personer i Finnmark enn ellers i landet. Levekår og helse henger sammen, og den viktigste prediktoren for helse er faktisk utdanningsnivå.

I Finnmark er det færre som gjennomfører videregående skole enn i resten av landet, og det sier noe om hvordan helsen vår er her i fylket. Som fylkeslege er halve jobben en kontroll- og tilsynsfunksjon. Den andre delen består av utvikling av tjenesten, først og fremst i kommunen, men også i helseforetakene, forteller hun.

Finner hvilepuls i Vadsø

Karin Straume har bodd i Finnmark i 16 år. Hun beskriver livet her som svært godt. Den eneste ulempen er at det tar lang tid å reise til alle sentrale møter.

– Når jeg kommer hjem til Vadsø så finner jeg en annen hvilepuls ved tilværelsen. Her er det en kontakt med vær og natur som er ubeskrivelig. Her unngår man ikke å oppdage hva slags vær det er, sier hun.

Hun forteller at hun i ti år har slitt med å få rognetrærne i hagen til å bli to meter høye. Fylkeslegen er glad i å fiske, og hun og ektemannen, tidligere fylkeslege Eystein Straume, er eiere av en liten snekke. Etter at hun fikk ekkolodd i 60-årspressang kan hun nå se hvor fiskestimmene står på de flotte fiskebankene i sjøen like utenfor byen. Det er for kaldt og værhardt å fiske om vinteren, derfor fyller ekteparet opp fryseboksen med fisk vår, sommer og høst, slik at vinterens forsyning er sikret.

Sammen med ektemannen har hun renoverert et gammelt kvenhus. Huset er fra den kvenske innvandringen til Finnmark på 1800 tallet.

– Vi bor deilig til i fjæresteinene i utkanten av byen, faktisk akkurat der det siste gatelyset i Vadsø står.

Karin Straume har grønne fingre og dyrker urter og grønnsaker og jordbær.

– Jordbær som har grodd på 70 grader nord smaker bedre enn noen andre jordbær, avslutter Norges nordligste fylkeslege.

Lisbet T. Kongsvik

lisbet.kongsvik@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling

Derfor er jeg lege...

Ønsket å bli lege fra ung alder

– En speiderleder som jeg hadde i tidlig ungdom, skulle bli lege. Hun var flink til å lære oss førstehjelp, og vi øvde oss på å legge bandasjer og spjelke bein. Hun var mitt store forbilde, og jeg ville bli som henne. Jeg jobbet målbevisst med skolefagene i gymnasiet og kom inn på medisin i Oslo.

Jeg startet på studiet i 1971 og var en del av 68-generasjonen. På kullet var vi opptatt av helsepolitikk og det var et stort engasjement. Jeg spesialiserte meg i allmennmedisin etterhvert, og arbeidet i nesten 20 år i Oslo.

Jeg trives godt med pasientkontakten, fikk følge familier i generasjoner i sorg og glede. Det var givende og glededyt øyeblikk, men også stunder da jeg syntes det var tyngre.

Onsdager var langdag og da satte jeg pasienter med psykiske problemer som skulle ha samtalerapi, på den siste delen av dagen. Det var dager hvor pasientenes depresjoner nesten smittet over på meg, og jeg tenkte at dette er tungt. Men da jeg neste dag hadde helsestasjon med sprell levende og glade småbarn, var foregående dags slit glemt og troen på menneskets livskraft kom tilbake.

I dag fyller jeg fylkeslegerollen i Finnmark. Det har jeg gjort i sju år. Jeg strives med jobben, liker de faglige utfordringene for å tilrettelegge for at befolkningen får en best mulig helse og likeverdige helsetjenester. Gjennom mange tusen pasientkontakter har jeg fått føling med hvordan livsvilkår og helse henger sammen.

– Dette har jeg nå god bruk for i mitt arbeid som fylkeslege.

Legeutdanningen gir mange muligheter, og jeg har vært så heldig å få prøve ut flere av dem.

Se også intervjuet med Karin Straume.

Karin Straume

Fylkeslege i Finnmark